

meester zelden geheel meer in zijn kracht.

Het vergaat hem wel niet als Melanzio: hij kijkt niet van zijn grooten stadgenoot, Pietro Perugino, af — eens zijn leerling, maar reeds vóór hij 30 jaar oud was een geducht mededinger —, maar hij ziet zich toch meer en meer in een hoek gedrongen. Het gevolg is, dat zijn vrije ontwikkeling wordt belet, dat zijn teekening nog stroever wordt en ook zijn reeds vroeger niet zeer levendige kleur eigenaardig vast en ondoorzichtig.

Een groote „Aanbidding der drie Koningen” uit Santa Maria Nuova, die ook in de pinacothek te Perugia een plaats kreeg, vertoont die eigenschappen. Niets is daar opgelost, de heele compositie is als geklonterd door het kortzichtig aandacht schenken aan ieder ding op zich zelf. Het werkstuk, hoe deugdelijk ook, laat ons onverschillig. De beteekenis is te zeer historisch. Alleen het landschap is fraai, doch moet aan Pinturicchio worden toegeschreven, wiens meer luchtig werkende hand ook in sommige andere onderdeelen is te herkennen. Zijn hulp vermocht echter het werk niet te redden. — In 1480 trok Pinturicchio naar Rome, om daar met andere jonge Umbriërs onder leiding van Perugino in de Sixtijn'sche kapel te werken. Dit fatale jaar onttrok aan het atelier van Fiorenzo de beste werkkrachten.

Als een paar jaar later het Umbrische gezelschap uit de Eeuwige Stad te Perugia terugkomt (Pinturicchio bleef daar achter), wordt weldra de mededinging van Perugino's productief atelier voor Fiorenzo nog aanmerkelijk drukkender. Perugino beschikte gaandeweg over een schaar van bedreven gezellen en leerlingen, geoefende kunstenaars, die geheel in zijn geest waren gevormd en in zijn dienst of soms meer als vennoten s a m e n met hem bleven werken. Het is zelfs met zekerheid uitgemaakt, dat hij eenige jaren achtereen gelijktijdig te Florence en te Perugia een „winkel”, d.i. een atelier heeft gehad. In de laatstgenoemde stad stond de jonge

Rafaël een poos lang aan het hoofd van het bedrijf. Deze dubbele productie beteekende uiteraard voor de andere vakgenooten een harden strijd om 't bestaan. 't Werd een soort trust! En voor Fiorenzo was het niet 't minst bitter dien strijd te voeren en zich al meer overvleugeld te zien. Niet alleen was Perugino immers uit zijn werkplaats voortgekomen, maar ook meer dan een van diens helpers. Wrijving bleef niet uit. Vak-twisten moesten voor den rechter worden uitgemaakt. Maar een kunst, die voorbereidend is, moet het altijd afleggen tegen een jongere, gelijktijdige richting, wanneer die de vervulling inhoudt van een belofte. Wat Fiorenzo aangaat, hij vereenzaamde meer en meer en hield ten slotte, behalve zijn twee zoons, die als schilders niet veel beteekenden, alleen den middelmatigen Bartolomeo Caporali als helper over, die omstreeks 1480 uit het atelier van Bonfigli in het zijne overging. Van hetgeen Fiorenzo ná 1500 nog mag gepresteerd hebben is ons niets bewaard.

Met een enkel woord moet hier nog gewag worden gemaakt van de bekende paneeltjes met voorstellingen uit het leven van St. Bernardinus. Zij zijn afkomstig uit de sacristij van San Francesco te Perugia, waar zij een tabernakel sierden, waarin het beroemde processie-vaandel van Bonfigli bewaard werd. Nu bevinden zij zich in de pinacothek, in een afzonderlijk vertrekje. Over deze paneeltjes is veel te doen geweest en hun kunstwaarde is door sommigen niet weinig overschat. De acht werkjes werden in het midden der vorige eeuw aan Fiorenzo di Lorenzo toegeschreven, maar het ging er om, of dit verondersteld auteurschap al dan niet aanvaard mocht worden. De meeningen der kenners loopen nog zeer uiteen! In ieder geval — zoover is men wel — zijn verschillende handen duidelijk te onderscheiden. De jonge Pinturicchio, die zooals wij zagen een tijd lang onder Fiorenzo arbeidde, had z o n d e r t w i j f e l een groot aandeel in het werk en met hem (misschien) de